

א. הנה התפילות דר"ה נתקנו על גילוי כבודו ית' בעולם, וכל התפילה סובבת סביב זה, ולא מצינו בתפילה כלל מעניין בקשות גשמיות [ואף מה שנמצא בהזכרות שבשמו"ע זכרינו לחיים כו' וכן פסוקי אבינו מלכינו, כל זה הוא מסדר התפילה של עשי"ת, ומדין עשי"ת קאתינא עליה אף בר"ה, אך מצד תפילת ר"ה עצמה אין כל הזכרה של ענינים גשמיים] ואף ענינים רוחניים הנוגעים לסידור העולם כפי שהוא עתה לא מצינו כלל שסדרו לנו מסדרי התפילה.

ולכאורה יש בזה מן התימא, כי אף שבדאי ר"ה הוא יום המלכת הקב"ה בעולמו, אך מ"מ הלא סוכ"ס יום זה יום דין הוא, וספרי חיים ומתים פתוחים לפניו ולד' רוב ראשונים הכוונה לדין דעוה"ז, וכל מזונותיו של אדם וכל מהלך חייו במשך השנה נקצבין לו בר"ה, וא"כ מדוע זה לא תקנו תפילה על כך באיזה אופן שהוא. ולא די בכך שלא תקנו תפילה כלל, לא נתקררה דעתם של חכמינו עד שדימוהו לאותו המתפלל על גשמיות לכלב המבקש הב הב. ודבר תימא הוא.

ב. הנה על מהות התקיעות דר"ה האריך בזה"ק בכ"ד (עי' רע"מ ויקרא ק, א, ובמדבר רנח, ב) לדרשו ע"ס הפסוקים של מעשה יעקב ועשו, דיצחק מידת הגבורה אומרת לעשו צודה לי ציד מכל עובדי בני אנשא, ורבקה במידת הרחמים אומרת ליעקב ליתן ליצחק ממטעמים דיליה, יגש לו ויאכל, ויבא לו יין וישת, דדא יין דמינטרא, יין דהוא חדו דליבא רזא דעלמא דאתי, ובמדבר כ' ויבא לו יין וישת, ויבא היינו מרחוק, מגו אתר דחמרא עתיקא כו'. עיי"ש היטב. ועכ"פ מתבאר מתוכן הדברים שעיקר הרחמים בא מכח האי יין, שעי"ז חדי ומעבר לו על חובוה'.

ובביאור ענינו של היין נתבאר במפרשים שם דהנה יין המשמח בספירת בינה כנודע, שענינו של יין הוא גילוי ההעלם, ומכח זה באה השמחה, שהשמחה הוא מצד הגילוי. והנה בינה מקור הגבורות דמיניה דינין מתערין [עי' זה"ק ויקרא י, ב], ואין הגבורות נמתקין אלא בשרשן [עי' שם ויקרא סה, א] וממילא ע"י היין נתמתקו הגבורות בשרשן [וע"ע בזה בפע"ח שער השופר פ"א].

והנה ענין מיתוק הדינין בשרשן הרחיב בנפה"ח שער ג' דענינו כאשר יודעים ומכירין כי מלכותו של השי"ת בכל משלה, וכל הכוחות הבאים הוא רק כלפינו, ומצידו יתברך הריהו ממלא כל עלמין באחדות גמור, והרחיב שם דזהו סגולה נפלאה לבטל הדינין כאשר קובע בליבו כי הוי"ה הלא הוא האלוקים ואין כל כח אחר מבלעדו, ועי"ז כל הדינין בטלין ומבוטלין ואין להם אחיזה כלל.

ועפי"ז מבואר היטב ענין מיתוק הדינין שבתקיעת שופר, דהנה התקיעות הם המלכת הקב"ה בעולמו, ועומדים עם הקודש ומכריזין כי הוי"ה הוא האלוקים אין עוד, וממילא חד"י מידת הדין [בחי' יין המשמח], והשטן מתבהל ורואה סופו קרוב לבוא, משום שאין לו אחיזה וקיום כאשר קובעים בני עין זה בכל תהלוכותיהם.

וזהו היין המשמח, דכח הגילוי הזה הוא המשמח, שמתגלה מלכותו בלא שום הסתרות, ודו"ק.

וראה דבר נפלא מצאתי בליקו"ת להרש"ז (שיה"ש ב, א, עה"פ לריח שמניך כו'), וז"ל: לריח שמניך טובים שמן תורק שמך על כן עלמות אהבוך כו' הנה פעמים נקרא התורה יין ופעמים שמן כי טובים דודיך מיין, הענין דכתיב ותירוש ינובב בתולות ובגמ' פ"ק דב"ב מי שלבו אטום כו' היין מפקחו. נכנס יין יצא סוד השמחה שהי' בהסתר מתגלה כו', ובעבודת ה' כי טובים דודיך מיין, פי' דודיך אהבה ויראה בהתלהבות הבא מהתבוננות שהוא בחי' יין בינה להתבונן איך שמלכותך עלמא דאתגלייא הוא בחינת התגלות מאין ליש מחיה בחי' מקום זמן וממשלתך בכל דור ודור כו', וזהו בחי' הסוד המוסתר בתוך העולמות עד שנדמה העולם ליש בפני עצמו, והדחילו והרחימו שנולד מזה ההתבוננות יצא הסוד הנ"ל, כאלו נראה בחי' האלקות איך דכולא קמיה כלא חשיב ממש כידוע כו', עכ"ד הנפלאים, וברוך שכיוונתי.

ג. ועפ"י ברור דתפילות ר"ה, אף דעתה דנים כל באי עולם והיה מן הראוי לעמוד בתפילה על עסקי העולם, אך באמת האופן הנפלא ביותר להסיר כל מסטין הוא דוקא ע"י ההכרה הגמורה באחדותו ומלכותו ית' בבריאה, ועי"ז נעשים אנו עצמינו דרופתקי דמלכותא דשמיא, באשר הכרתינו אמיתית וחזקה במלכותו יתברך וביטול כל הכוחות כולם, וממילא במקום זה אין כח לדינין לחול כי התמתקו בשרשן.

ד. ומה נעמו דברי המשנה ר"ה דכ"ט, שאחר שהביאו חכמינו ענין כוונת הלב בתקיעת שופר, האריכו והרחיבו באופן הכוונה הרצויה, דכוונת השופר היא כמ"ש שם שישעבדו את ליבן לאביהן שבשמים, וכפי שביאר בנפה"ח שם בהגה"ה דזהו ביאור המשנה שם. ונמצא כי סדר המשניות לא באו סתם אגב גררא, כי אם בכוונה לבאר סוד התקיעות ופעולתן.

ה. ובזה יש לבאר גם מה שבנוסח התפילה בברכת השיבה שופטינו נכנס לתוך הברכה 'והסר ממנו יגון ואנחה ומלוך עלינו אתה ה' לבדך', ולכא' מאי שייטה הכא. ולמש"נ מבואר, דבאמת בכל דין שהוא מקורו בהשפעת הצמצום בעולם, ומעתה אנו מבקשים שישב שופטינו כבראשונה ויסיר ממנו יגון ואנחה הבא בכח הדינין, וימלוך הוי"ה לבדו באחדות גמור ותתגלה אחדותו, כנ"ל.

ו. ודאיתנא להכא יתבאר לנו מה דהנה במעשה רב הובא מהגר"א שהקפיד שלא לאכול ענבים בר"ה, דענבים בחי' דין, יעו"ש. והביאו בשם ספר קרניים למהר"ש מאסטרפאליא [לקוטי שושנים דף כא] עה"פ והימים ימי בכורי ענבים, דה' בכורי' היינו האותיות הקודמות ל'ענבים' הוא סמא"ל, יעו"ש. והנה לכא' יפלא דהלא לא נמצא כזאת לגזור על שתיית יין, ומצוות קידוש היום שפיר הוא בין כדרך כל שבת ומועד.

והנה באמת דרך היין להיעשות ע"י דריכה שבא בכח הרגליים, והרגליים מקום הדינין, ונמצא שכשעושה יין ממשיך בינה לברכיים, ועי"ז ג"כ ממתק הדין בשרשו, ונראה דזה כוונת רבינו מוהר"ן (תורה מ"א), וז"ל: ריקודין, הנה איתא בע"ח דף כ"ב הברכיים היינו הרגלין הם נ"ה והם עוקבין, ועקב גי' אלקים שהם דינים, שיש שם אחיזה לחיצונים כידוע, והפעולה להבריא החיצונים משם שימשיך לתוך הברכיים הגבורות משורש הבינה, וכשממשיך שורש הגבורות מבינה אז החיצונים בורחים משם והוא לוקח הבכורה והברכה שזה בחי' ברכיים. ושורש הבכורות נקרא יין כידוע, וזה יין המשמח, וזה שכתוב ביעקב כשראה שהוא בחי' ברכיים במקום דין כי ב"פ אלקים יו"ד אותיות גימ' יעקב אזי המשיך שורש הגבורות יין המשמח כמ"ש בראשית כ"ז ויבא לו יין וישת, שורש של הברכה. נמצא ע"י ריקודין ששותה יין המשמח שהם שורש הגבורות שבבינה ונמשכין בתוך הרגלין היינו שמרקד בזה מגרש החיצונים, וזאת התלהבות של הריקוד והוא אשה ריח ניחוח לה' כו', עכ"ד.

ודבר פלא מצאתי בפ"י אור תורה להגריא"ח לס' מעלות התורה (אות קמא) שכתב ממש כד' רבינו, וז"ל: וענין הג' אלו הוא כי ידוע שנו"ה בהם עיקר אחיזת הסט"א כמ"ש ויגע בכף יריכו הני ברכי דשלהי מנייהו הוא הני מאני דרבנן כו' הני כרעי דמנקפי כו', כי הלבושים הם ג"כ בנו"ה כמ"ש הגאון בפ"י לס"ד, ושם נשיכת הנחש בעקביים והם עונות שאדם דש בעקביו שאפי' צדיק אינו יכול להזהר מכל זה ואין אדם צדיק בארץ כו', ומצד זה המיתה כרוך בעקבו של אדם, והם ב"פ אלקים בסוד עק"ב ענבי"ם, וחיה סחטה ענבים כו', והם הנדרכים בעקב, והוא אילן שאכל ממנו אדה"ר גפן היה ויין הביא מיתה לעולם, ושם אחיזת סמא"ל שהוא קידם לע'נב"י'ם כמ"ש והימים ימי בכורי ענבים [והן הן דברי מהר"ש מאסטרפאליא שהובא לעיל], כמ"ש ויגע בכף יריכו כו', ולע"ל יתוקן הרע האחוז ברגלים ע"י הארת בינה יום שכולו שבת והוא יין המשמח המשומר בענבי"ם והוא נקודות אלקים שהוא ממתק הדינים, ובזה נרחצים הרגלים, עכ"ד.

נמצא לפי"ז דדוקא היין הוא ממתק הדינין בשורש הגבורות, וא"ש מאוד איסור אכילת הענבים, דוקא יין הוא דשרי, יין המשמח וכמ"ש.